

Evidencijski broj / Article ID: 13050776
Vrsta novine / Frequency: Dnevna
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section: Naslovnica

**RAZGOVOR: SYD SHELTON, FOTOGRAF
KOJI JE OVJEKOVJEĆIO PUNK**

**Ne poznam
bogatog
punkera**

str. 40 i 41

SYD SHELTON, FOTOGRAF KOJI JE OVJEKOVJEĆIO NASTANAK PUNKA

Ne poznajem niti

Bila je to eksplozija. Uzbuđenje i energija su bili upravo fenomenalni. Sjećam se jednog nastupa Clasha koji nisam fotografirao, na koji sam otišao kao obožavatelj u londonskom Rainbowu. Sjećam se Joea Strumera koji je rekao: "Ajde da se riješimo svih ovih stolica" i svi su iščupali sve stolice da bi mogli plesati. Bilo je to osnaženje, ljudi su se osjećali moćno, mladi ljudi su osjećali da imaju neku moć, mogli su reći: "Jebite se", i pokazati srednji prst autoritetu, nakratko ● Punk je mrzio glazbenu industriju jer je ona značila kontrolu. Glazbena industrija je nakratko otvorila svoja vrata kroz koja se punk uvukao, nakon čega su ta vrata zatvorena, a ta je industrija nastavila stvarati novac iz toga

RAZGOVARAO Mladen RADIĆ
 SNIMIO Manuel ANGELINI

U sklopu Treće međunarodne izložbe vizualnih umjetnosti "Tu smo 3" Muzeja suvremene umjetnosti Istre do nedjelje se u pulskoj galeriji Makina može vidjeti izložba "A riot of our own", kolekcija fotografija koju je Syd Shelton od 1976. do 1981. snimio na londonskim ulicama kada se poradao, formirao i eksplozirao punk, jedan od najznačajnijih i najutjecajnijih pravaca u modernoj glazbi koji je prerastao u društveni pokret. Nakon što se vratio iz Australije gdje je, među ostalim, fotografirao štrajkove koji su se događali u tamošnjoj industriji, Shelton je u Engleskoj ne samo fotografirao punk pokret, nego je i aktivno sudjelovao u događajima koje je organizirala udruga Rock Against Racism - RAR (Rock protiv rasizma).

Eric Clapton i "kultura okrivljanja"

- Vratio sam se u Englesku 1976. gdje se događalo nešto slično onome što se danas događa u Grčkoj, Španjolskoj ili Italiji - ekonomska kriza značila je da je Međunarodni monetarni fond nametnuo nevjerojatne restrikcije Britaniji, kojoj je pozajmio novac, ali pod uvjetom da drastično srede troškove. Slično kao i sada, ta rezanja su bila neujednačena, uglavnom na štetu radničke klase, socijalnih službi, zdravstvene skrbi i svih ljudi koji su na dnu društveno-ekonomske piramide, ljudi koji su plaćali tu krizu. Kao rezultat toga, a što se često događalo u povijesti, primjerice 1930-ih u Njemačkoj nakon kolapsa gospodarstva poslije Prvog svjetskog rata, stvorilo se plodno tlo za "kulturu okrivljanja", da je tako nazovem, što se prilično razvilo krajem 1970-ih. Neonacisti i krajna desnica su najčešće za sve probleme okrivljavali doseljenike, ali i Irce, homoseksualce, čak i žene. Pogotovo bi Nacionalna fronta znala u nekim dijelovima Bri-

tanije i samog Londona osvojiti 20 posto glasova i postajala je ozbiljna prijetnja. Nisu to više bili samo tamo neki ludaci. Istovremeno muzika se našla u "zemlji bezbojnosti", ako me shvaćate, bili su tu primjerice Eagles i "Hotel California" koji nisu imali nikakvu vezu sa svakodnevnim životima ljudi, sa životima mladih kojih su patili zbog gospodarske propasti. Ta muzika nije imala nikakvo značenje ni za koga, niti za afričke doseljenike koje bi policija bezumno pretukla svake godine na karnevalu u Notting Hillu, niti je imala ikakvo značenje za ljude koje bi policija redovito pretresala koristeći svoju zakonsku moć. Jedan mali okidač koji je potaknuo nastanak udruge Rock Against Racism bio je nastup Erica Claptona koji je puno toga naučio iz crnačke glazbe, čak je i obradio "I shot the sheriff" Boba Marleyja. Na koncertu u Birminghamu 1976. izjavio je nešto nečuveno: da bi sve strance trebalo poslati natrag, da je Enoch Powell (britanski desničarski političar, op. M. Ra.) u pravu, da bi Britanija trebala ostala bjelačka i sl. Kao reakciju na to, Red Saunders i još neki ljudi poslali su pismo New Musical Expressu koji se tada jako puno čitao te kazali da je to skandalozno, pa smo osnovali Rock Against Racism da bismo se suprotstavili tim idiotskim idejama. Mnogi su se uključili, recimo Tom Robinson, od samog početka, pa reggae bendovi Aswad, Misty in roots...

Punk i reggae bili su zajedno

- Nije to bila samo eksplozija punka znači?

- Ne, u tome su bili i punk i reggae. Jerry Dammers iz Specialsa rekao je da oni ne bi mogli postojati bez reggaea, ali da su ga oni prenijeli idućoj generaciji.

- Pomalo čudi da su dva tako različita pravca koegzistirala na istom mjestu u isto vrijeme i imala zapravo toliko toga zajedničkog.

- Istina. Ali ako pogledate, recimo, prvi album The Clas-

ha, na njemu je obrada "Police and thieves" Juniora Murvina (reggae glazbenika s Jamajke, op. M. Ra.). Mick Jones je učio svirati reggae od Aswad i bendova iz multirasnog dijela zapadnog Londona. Ovdje vidite i fotografiju (pokazuje) iz Lewishama, multirasnog unutrašnjeg predgrada u južnom Londonu kroz koji je Nacionalna fronta odlučila organizirati marš protiv svih crnaca. Mi smo se kao organizacija tome suprotstavili, ali trebali smo podršku kompletne zajednice Lewishama. Najveći događaj nakon nereda u Lewishamu bio je kada smo odlučili organizirati veliku manifestaciju u suradnji s Anti-naci ligom. Pete Townshend iz The Who osigurao je zvučnike za taj događaj u istočnom Londonu, u Victoria Parku. Mislili smo da će doći 15 tisuća ljudi, ali nismo htjeli da to bude običan pop koncert.

Pussy Riot su za londonsku katedralu

Nismo htjeli novi Woodstock, htjeli smo da to bude prosvjedni marš pa smo odlučili da će koncert početi na trgu u središnjem Londonu, nakon čega ćemo hodati 12 kilometara do Victoria Parka, od čega smo odustali jer je bio predalesko. Mnogi ljudi su nam pomogli, Richard Branson iz diskografske kuće Virgin dao je 20 tisuća plastičnih zviždaljki da poklonimo ljudima. Imali smo 30 kamiona na kojima su bili bendovi. Bila je to 1978. i nije bilo mobitela, imali smo voki-tokije koji nisu radili.

- Vi ste sudjelovali u organizaciji svega toga?

- Da, imali smo časopis Temporary Hoarding za koji sam napravio fotografije koje su ovdje. Tu u Makini je i fotografija Feangala Sharkeyja koju je Sounds stavio na naslovnicu, ali smo je također iskoristili i za Temporary Hoarding. Sve te fotografije sam napravio kao *insider*, ako to želite tako nazvati.

- Kada se govori o punku, kao najjača imena uvijek se navode Sex Pistols i The Clash. Međutim, u jednim novinama

koje su izlazile na području bivše Jugoslavije su davno Pistolsi bili opisani kao buntovnici bez razloga, a The Clash kao borci za pravdu. Slažete li se s time?

- Mislim da su se Sex Pistols bojali da ih se poveže s tim "razlogom" ili s nekom od organizacija, iako su bili obećali da će sudjelovati na koncertu za Rock Against Racism, ali su se napili i nisu se pojavili. No, oni su uvijek bili anarhični, ljudi, ali bili su sjajni.

- I pjevali su protiv kraljice...

- Da. "Anarchy in the UK" je bila jedna od fantastičnih pjesama i imali su neki svoj put, svoj način. Sid Vicious je pjevao Sinatrin "My way", i to upravo "na svoj način", sjećate se?

- Kada ljudi pričaju o punku, ni ja tu nisam izuzetak, koriste riječ "eksplozija". Zato što se pojavio, eksplozirao i samim time nestao nakon što je ostavio duboke tragove u povijesti. No, Vi ste bili tamo, kako na to gledate?

- Da, bila je to eksplozija. Uzbuđenje i energija su bili

NA LONDONSKIM ULICAMA, GOST TREĆE MEĐUNARODNE IZLOŽBE VIZUALNIH UMJETNOSTI "TU SMO 3"

jednog bogatog punkera

RAZGOVOR

Syd Shelton pred jednom od svojih fotografija u galeriji Makina

upravo fenomenalni. Sjećam se jednog nastupa Clasha koji nisam fotografirao, na koji sam otišao kao obožavatelj u londonskom Rainbowu. Sjećam se Joea Strummera koji je rekao: "Ajde da se riješimo svih ovih stolica" i svi su išćupali sve stolice da bi mogli plesati. Bilo je to osnaženje, ljudi su se osjećali moćno, mladi ljudi su osjećali da imaju neku moć, mogli su reći: "Jebite se", i pokazati srednji prst autoritetu, nakratko. Mogli smo raditi stvari koje bi danas bile nemoguće jer je policija organiziranija, ima bolje informacije, na svakom su kutu nadzorne kamere pa bi sve te stvari koje smo svojevrsteno organizirali sad bilo puno teže napraviti. Pogledajte što se dogodilo s Pussy Riot, ljudi se i dalje osjećaju ugroženi glazbom, slobodom, ljudima koji bi se željeli slobodno izraziti, koji bi išli u crkvu i pjevali svetogrđne pjesme...

- Što bi bilo da su Pussy Riot to napravile u katedrali u Londonu?
 - Bilo bi fantastično. Dobile bi ogromnu podršku jer, kao što rekoste, punk je ostavio du-

boke otiske, i to u kamenu.

- Da, ali kao što ste sami rekli, danas je policija i općentno kontrola puno jača. Imate li zbilja toliku slobodu da danas činite što želite?

- Imate slobodu izražavanja. Taj karakter slobode je uvijek prisutan, postoji od samih početaka kapitalizma. Uvijek je postojao snažan osjećaj libertarijanskog izražavanja slobodne volje koji bi našao način da se probije i punk je bio jedan od aspekata toga.

Punk je bio više libertarijanski

- Zar nije punk bio ljevičarski - socijalistički i komunistički orijentiran?

- Ne, ne baš. Bio je više libertarijanski. Bio je previše anarhističan da bi ga se opisalo socijalističkim. Bio je antirasistički, antiseksistički, antieksplotacijski, a suprotstavljao se i glazbenom businessu. Punk je mrzio glazbenu industriju jer je ona značila kontrolu. Glazbena industrija je nakratko otvorila svoja vrata kroz koja se punk uvukao, nakon čega su ta vrata zatvo-

rena te je ta industrija nastavila stvarati novac iz toga. Ne, mislim da je punk značio slobodu i osnaživanje.

- Mislite li ipak da su se punk bendovi obogatili nakon svega?

- Ne poznajem nijednog bogatog punkera. Poznajem Micka Jonesa, znam kakav je danas i znam da nije bogat, a cijeli život je radio i dalje radi kao glazbenik, unatoč tome što je svirao u svim tim sastavima, od Clasha nadalje. Tom Robinson je DJ na radiju, nije ni on bogat, kao ni Jerry Dammers ili Feargal Sharkey. Jedan od načina na koji smo u Rock Against Racism zaradivali novac je bila prodaja bedževa, a prodali smo ih skoro pet milijuna, i to nam je bio glavni izvor prihoda. Također smo inzistirali da se bendove uvijek plati jer smo na njih gledali kao na radnike, tako da bi uvijek prvo njih podmirili. Nema sumnje da je Rock Against Racism bio iznimno uspješan jer su mu svi bendovi bili predani, iako je bilo sastava kojima je to bila tek prilika da dobiju gažu i nisu bili toliko posveće-

ni ideji naše organizacije. No, slušajte, recimo samo riječi pjesme "Oliver's army" Elvisa Costella koji je također suradivao s nama, to je sjajno.

- Da, to je pjesma koja je govorila protiv britanske armije i bila je veliki hit, ali imala je takav zarazni plesni ritam da se nitko nije trudio razumjeti tekst.

- Slično je bilo i s pjesmom "Shipbuilding" Roberta Wyatta koji je imao istu temu i za koju je baš Costello napisao riječi, a koja govori o Falklandskom ratu. Mnogo ljudi je nije shvaćalo pa smo u časopisima objašnjavali o čemu se radi.

Bilo je i tučnjava na ulicama

- Mislite li da današnji mladi ljudi koji slušaju punk zapravo oni razumiju što znači punk?

- Mislim da da i da su zapravo vrlo nostalgичni za tim razdobljem koje se više ne može ponoviti. Dogodila se "sretna nezgoda" u povijesti, pojavili su se "ludaci" poput mene i bendovi kao što su The Clash

ili reggae bendovi poput Misty in roots, a još je ekonomska situacija bila takva kakva je bila, da se stvorila kemija koja je izazvala tu eksploziju. To ne možete namjestiti, to se jednostavno dogodi.

- Ali što je s mladim ljudima koji su rođeni nakon toga?

- Doista ne znam što oni osjećaju, to trebate pitati njih, ali zanimljivo ih je vidjeti kada dolaze na koncerte i kada se vidi da ih to zanima.

- Je li bilo opasno tada raditi posao koji ste radili?

- Moglo je biti. Bilo je situacija kakvih možemo vidjeti i ovdje, gdje sam fotografirao desničarske skinheade. Postojala je trgovina Last Resort u Liverpool Streetu u Londonu gdje su kupovali odjeću. Pitao sam tu dvojicu smijem li ih fotografirati i pomislio da oni nisu oni za koje se predstavljaju te se počeo svadati s njima zbog rasizma. Vidio sam kako stežu šake, što se vidi i na fotografiji i tada sam shvatio da sam verbalno otišao najdalje što sam mogao i da će me udariti ako ostanem još samo sekundu, tako da sam ih fotografirao i izgubio se što sam brže mogao.

Nismo očekivali da će to tako ispasti

- Je li ta naci punk scena bila jača od ove druge, uvjetno rečeno, liberalne punk scene?

- Nije, ali bila je opasnija jer svaki put kada bi dignuli glavu, netko bi bio ubijen, ne nužno direktno od njih, ali uvijek kada bi krenuli kroz grad, neka jadna azijska obitelj bi izgorjela do smrti jer bi stavljali naftu u poštanske sandučice, a jedan je čovjek ubijen 1976. dan nakon marša Nacionalne fronte. Svakog puta kada bi Enoch Powell otvorio usta, netko bi umro. Mi nikad ne bismo koristili svoja prava imena pa sam ja, primjerice, bio Syd Cortina. Bila smo tri fotografa u Rock Against Racismu i zvali smo se THP3, po uzoru na kraticu našeg časopisa Temporary Hoarding i prema jednom filmu. Koristili smo ta luda kodna imena jer se nismo željeli previše isticati pravim imenima. To je bilo vrijeme nezvjesnosti i bilo je ljudi koji bi nam tada rado izmijenili izgled, ha ha. Bilo je i tučnjava na ulicama, kada bismo fizički zaustavljali marševe NF-a. Jednom su nas i uhitali.

- Mislite li da britansko društvo, pa i čitav svijet, treba novu punk eksploziju?

- Da, zato i kažem "sva moć za Pussy Riot". Treba nešto snažno, buntovno, uzbudljivo, što pršti energijom da trgne ljude iz drjemeža i apatije. Stvari će se promijeniti jedino ako ih ljudi sami krenu mijenjati. Mislim da tada nismo očekivali da će to ispasti tako kako je ispalo, nitko tada nije shvaćao koliko je punk važan, danas je puno lakše to procijeniti. Punk je dio moje povijesti, no nikada nisam to vidio, sve to što sam fotografirao kao koherentnu priču. Bili su to komadići za koje je moja supruga Carol rekla da se trebaju sastaviti u izložbu, da je to priča koju treba ispričati. Velik dio zasluga za ovu izložbu ide njoj. I jako sam zadovoljan što je fantastično ova izložba primljena u Puli. Svi su jako gostoljubivi.

- Zaključili smo da je punk bio pobuna, ali je donio neku promjenu?

- O, da. Kao što sam rekao na početku, NF je 1976. do-